GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ו, 2026
מספר השאלון: 34215
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34215: עקרונות ורשויות (מסלול גמיש)

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – (3×9) – 27 נקודות
פרק שני – (2×24) – 48 נקודות
פרק שלישי – (1×25) – 25 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

הנחיה מיוחדת למועד זה (על פי הודעת משרד החינוך; חוקי המענה לא הופיעו בטופס הבחינה): משך הבחינה: שעה וארבעים וחמש דקות. יש לענות על שש מן השאלות 1–9. לכל שאלה – 16⅔ נקודות.

בהצלחה!

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

השאלות

פרק ראשון (27 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 1–4 (לכל שאלה – 9 נקודות).
בכל תשובה כתבו שניים–שלושה משפטים לפחות.

1. עבודת חברי הכנסת בוועדות

(9 נקודות)

הציגו את העבודה של חברי הכנסת בוועדות.

הסבירו כיצד אחד מתפקידי הכנסת בא לידי ביטוי בעבודת חברי הכנסת בוועדות.

(9 נקודות)

2. אקטיביזם שיפוטי

(9 נקודות)

הציגו את המושג אקטיביזם שיפוטי, והציגו טענה אחת של המתנגדים לאקטיביזם השיפוטי.

(9 נקודות)

3. מעצר מנהלי

(9 נקודות)

הציגו את המושג מעצר מִנהלי.

(9 נקודות)

4. הגישה הסוציאל־דמוקרטית והגישה הליברלית

(9 נקודות)

הציגו שני הבדלים בין הגישה החברתית־כלכלית: הגישה הסוציאל־דמוקרטית
ובין הגישה החברתית הכלכלית: הגישה הליברלית.

(9 נקודות)

פרק שני (48 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 5–7 (לכל שאלה – 24 נקודות).

5. עלייה בזמן מבצע "שאגת הארי"

(24 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 5)

– ציינו והציגו איזו פנייה מן הפניות לגורמים השונים בהכרזת העצמאות באה לידי ביטוי בקטע.

– צטטו מן הקטע משפט שממנו לומדים כי פנייה זו באה לידי ביטוי בקטע.

– הסבירו כיצד פנייה זו באה לידי ביטוי במשפט שציטטתם.

(24 נקודות)

6. דוח מבקר המדינה על מיגון העורף

(24 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 6)

– ציינו והציגו את העיקרון הדמוקרטי שבא לידי ביטוי בקטע.

– צטטו מן הקטע משפט שממנו לומדים כי עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

– הסבירו כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי במשפט שציטטתם.

(24 נקודות)

7. הסעות תלמידים בכלי רכב קטנים

(24 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 7)

– ציינו והציגו את תפקיד הממשלה הבא לידי ביטוי בפעולה של משרד התחבורה.

– צטטו מן הקטע משפט שממנו לומדים כי תפקיד הממשלה הזה בא לידי ביטוי בקטע.

– הסבירו כיצד תפקיד הממשלה הזה בא לידי ביטוי במשפט שציטטתם.

(24 נקודות)

פרק שלישי (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 8–9.

שימו לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת המושג) ענו על פי מה שלמדתם, ולא על פי הקטע.

בחלק השני של השאלה – ענו על פי הקטע.

---

8. תנאים לבחירות דמוקרטיות: כלליות וחשאיות

(25 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 8)

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

– הציגו את התנאים / המאפיינים האלה לקיום בחירות דמוקרטיות:

- כלליות
- חשאיות

– צטטו מן הקטע משפט (אחד או יותר) המתייחס לאחד מן התנאים / המאפיינים האלה.

– הסבירו כיצד תנאי / מאפיין זה בא לידי ביטוי במשפט שציטטתם.

(25 נקודות)

9. חוק יסודות המשפט – דברי השופט אילון

(25 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 9)

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

– הציגו את החוק: חוק יסודות המשפט.

– צטטו מן הקטע משפט אחד (או יותר) המתייחס לחוק זה.

– הסבירו כיצד חוק יסודות המשפט בא לידי ביטוי במשפט שציטטתם.

(25 נקודות)

נספח – הקטעים

שאלה 5

מאז תחילת מבצע "שאגת הארי" נפתחו במשרד העלייה והקליטה מאות תיקים של יהודים מחו"ל המבקשים לעלות למדינת ישראל. אחד העולים מארצות הברית שהגיע בתחילת המבצע ציין כי ההחלטה לעלות בתקופה מורכבת זו נבעה מתחושת שליחות וחיבור עמוק לישראל ומתוך רצון לתרום למדינה ולחברה הישראלית. שר העלייה והקליטה בירך את העולה ואמר: "הדבר מסמל ציונות, אומץ ואהבה גדולה לישראל, הכרעת אויבנו ואומץ הלוחמים יעודדו יהודים רבים ברחבי העולם לעלות ארצה".

שאלה 6

מאז מתקפת הפתע באוקטובר 2023 שוגרו אל מדינת ישראל עשרות אלפי טילים וכלי טיס בלתי מאוישים שגרמו לאובדן חיי אדם ולפגיעה במבנים ובתשתיות.
הדוח האחרון שפרסם מבקר המדינה חושף שכשליש מאזרחי ישראל אינם מוגנים כראוי מפני טילים, וחלק מן המקלטים הציבוריים אינם תקינים ואי אפשר לשהות בהם. כמו כן פורסם כי כבר בדוחות קודמים התריע המבקר על הליקויים, אך הם לא טופלו, ולכן הוא קרא לממשלה לגבש תוכנית דחופה המעניקה עדיפות למיגון העורף ולהקצות משאבים ותקציבים גדולים לתיקון המצב.

שאלה 7

במדינת ישראל מתקיים מערך הסעות לתלמידים. בתחום זה החוק קובע דרישות טכניות וכללי בטיחות מחמירים, כגון שימוש בפנסי איתות מיוחדים. עד כה החוק חל רק על אוטובוסים ועל כלי רכב גדולים.
בשנים האחרונות החלו רשויות מקומיות להפעיל הסעות תלמידים גם באמצעות כלי רכב קטנים כגון מוניות.
בעקבות זאת גיבש משרד התחבורה תקנות חדשות שנועדו להתאים את הדרישות הטכניות שבחוק לכלי רכב קטנים.

שאלה 8

זכות ההצבעה בבחירות היא חלק מהותי בהגדרת הדמוקרטיה, רכיב ברשימה מצומצמת מאוד של עקרונות יסוד שאינם רק חשובים וחיוניים אלא גם תנאי יסוד לדמוקרטיה. אין ספור מחקרים וספרי הגות דנו לא רק ברעיון של הרחבת זכות ההצבעה אלא בתהליך ההיסטורי הזה, הארוך והמורכב מאוד, שהחל במהפכה הצרפתית והתפתח במאה ה־19. בראשית הדרך ניתנה זכות ההצבעה לגברים בלבד, ובמקומות מסוימים הוטלו מגבלות נרחבות גם על הגברים. זו הייתה הזכות שניתנה רק למשלמי מיסים, לבעלי השכלה וכיוצא באלה.

בהדרגה, ולאורך כמה דורות, הלכה זכות ההצבעה והתרחבה עד שכללה את כל אזרחי המדינה, והמגבלות היחידות שנותרו נגעו לתנאים בסיסיים כמו גיל מינימלי וכדומה. ואולם מהות הרעיון הייתה לנתק בין אותה זכות יסוד, המהותית כל כך לדמוקרטיה, לבין מילוי חובות שונות. ככל שמדינות התקרבו למתן זכות הצבעה לאזרחים, כך הן התקרבו גם להגשמת מהותה של הדמוקרטיה - ריבונות העם. העם על כל חלקיו מממש את ריבונותו באמצעות זכות ההצבעה הכללית והבלתי מותנית. יתר על כן, העיקרון שאדם אחד שווה קול אחד, ללא שום קשר לחובות ולכישורים, הגשים את ערך השוויון במלואו.

דוגמה טובה להבהרת חשיבותה המכרעת של זכות ההצבעה לאזרחים היא ההתלבטות המלווה כל דמוקרטיה עד כמה מותר לנקוט מהלכים הפוגעים בזכויות אדם נגד מי שמסכנים את אופייה הדמוקרטי של המדינה, ואם יש בכלל לנקוט אמצעים אלה. בין השאר עולה השאלה אם אפשר לשלול את הזכות להצביע ממי שמאיימים על אופי זה של המדינה. שאלות אלה מתעוררות מכיוון שזכות ההצבעה נתפסת כזכות יסוד מהותית כל כך, עד שכל פגיעה בה היא פגיעה בדמוקרטיה עצמה.

מדוע בעצם נסתפק רק בתנאים בסיסיים דוגמת גיל, ולא במגוון תנאים הגיוניים אחרים כדי לקבוע מי רשאי להצביע? כידוע, ההתניות וגבולות ההתניה יהיו תמיד נתונים לוויכוח. ואם זכות ההצבעה מותנית במילוי חובות, מדוע שלא נחזור לדיון על כישורי המצביעים? מדוע הקול של פרופסור למדעי המדינה ייספר רק כקול אחד ויהיה שווה לקול הסטודנטים שלו?

עד לפני כמה שנים היה ברור ומקובל בקרב כל נציגי הציבור בישראל שאין להרחיק לכת ולפגוע בזכות יסוד דמוקרטית כה מובנת מאליה כי הפגיעה תהיה מהותית מאוד.

(מעובד על פי א' כהן, זכות ההצבעה: בחזרה למאה ה־19, ישראל היום, 28/10/2025)

שאלה 9

[...]

"לחקיקה הישראלית לא קדמה כמעט תורת משפט ישראלית, שאליה יכול השופט לפנות, כאשר מבקש הוא לעמוד על טיבם ומשמעותם של מושגי יסוד משפטיים, הפזורים בחקיקה, כאשר נדרש הוא ליישב בין סעיפים שונים, המכחישים זה את זה וכיוצא באלה. אחד התפקידים הגדולים, המוטלים על בית המשפט, תוך כדי פסיקתו במעשים שבכל יום, הוא יצירתה ופיתוחה של תורת משפט זו. הענקת מעמד בכורה למערכת המשפט העברי כמקור להשראה פרשנית של המשפט הישראלי - בטרם פנייה, בשעת הספק, בעניין פלוני למערכת משפטית אחת ובעניין פלמוני למערכת משפטית אחרת - יש בה כדי ליצור תשתית אחידה וכדי לפתח תורת משפט עשירה והומוגנית למערכת המשפטית הישראלית.

[...]

זו הבעיה הגדולה של המשפט הישראלי המודרני, ורבים מאיתנו - אף מן החילונים שבינינו - כואבים את הכאב על כך שעד כה לא נמצאה דרך הסינתזה בין המשפט העברי כנכס תרבותנו הלאומית לבין דרישותיה של חברה מודרנית כשלנו.

[...]

כאשר קיים ספק, והספק אינו ניתן להכרעה מתוכו ומתוכנו, ותרים אנו אחר מקור השראה לפרשנותנו ולפתרון הבעיה שלפנינו, עלינו לפנות בראש ובראשונה למערכת המשפט העברי ולמצוא בהוראותיה ובתוכנה דרך פתרונה של בעיה זו, ובלבד שפתרון זה אינו עומד בניגוד לאמור בחוק, ושאין בו משום עירוב מין בשאינו מינו.

(מדברי השופט אילון ד"נ 13/80, 1980)

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics